

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ (ФРАНЧАЙЗИНГУ) ТА СУМІЖНИХ ДОГОВОРІВ

Сидоров Я.О., к.ю.н., доцент

Шеховцова Л.І., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглянуті особливості правовідносин, які опосередковуються договором комерційної концесії, розкрито його юридичну природу, на основі порівняння з іншими договірними конструкціями та інститутами.

Ключові слова: агентський договір, ліцензійний договір, комерційна концесія, франчайзинг.

Сидоров Я.А., Шеховцова Л.И. СРАВНИТЕЛЬНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРА КОММЕРЧЕСКОЙ КОНЦЕССИИ (ФРАНЧАЙЗИНГА) И СМЕЖНЫХ ДОГОВОРОВ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье рассмотрены особенности правоотношений, которые опосредованы договором коммерческой концессии, раскрыта его юридическая природа, на основе сравнения с другими договорными конструкциями и институтами.

Ключевые слова: агентский договор, лицензионный договор, коммерческая концессия, франчайзинг.

Sydorov Y.O., Shekhovtsova L.I. COMPARATIVELY-LEGAL DESCRIPTION AGREEMENT OF COMMERCIAL CONCESSION (FRANCHISING) AND CONTIGUOUS AGREEMENTS/ Zaporizhzhya national university, Ukraine

The article is dedicated to the research of specific character of commercial concession (franchising). A concept is exposed, legal character of commercial concession (franchising), on the basis of comparing to other agreements and institutes.

Key words: agent agreement, licensing agreement, commercial concession, franchising.

Широке поширення франчайзингу й активне його використання в більш ніж 80 країнах світу обумовлює необхідність його застосування з метою подолання інвестиційної кризи і створення сприятливих умов для розвитку малого підприємництва, що свідчить про актуальність розвитку в Україні цього способу здійснення бізнесу.

До 1 січня 2004 року вітчизняне законодавство не містило нормативної регламентації цих відносин. Фактичне використання франчайзингу у вітчизняних умовах зажадало спеціального законодавчого оформлення. Присвячена регулюванню цих відносин глава 76 ЦК України одержала назву «Комерційна концесія».

Мета даного дослідження полягає у виявленні особливостей правовідносин, які опосередковуються договором комерційної концесії, на основі його порівняння з іншими договірними конструкціями та інститутами.

Відповідно до викладеної мети в роботі ставляться наступні **завдання**: дослідити проблему юридичної природи договору комерційної концесії, визначити його ознаки й істотні умови, розглянути основні елементи договірної зобов'язання.

Актуальність теми підвищується тим, що введення в дію з 1 січня 2004 року нового Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України, у яких регулюванню франчайзингових відносин присвячені, відповідно, глава 76 «Комерційна концесія» і глава 36, ставить нові задачі, пов'язані з необхідністю всебічного вивчення і наукового аналізу юридичної конструкції договору комерційної концесії, виявлення та вирішення проблем, що виникають у процесі її реалізації.

Необхідно відзначити, що деякі аспекти франчайзингу вже висвітлювались у роботах науковців – юристів та економістів України, але інтерес правників до франчайзингу характеризується фрагментарністю. У зв'язку з тим, що увага вітчизняних авторів сконцентрована переважно на вивченні зарубіжного досвіду правового регулювання відносин пільгового підприємництва (франчайзингу) та їхнього практичного використання, проблеми цивільно – правового регулювання комерційної концесії в Україні залишаються мало дослідженими.

Вагомий внесок у вивчення та доктринальний аналіз елементів системи франчайзингу, договору франчайзингу зробили багато провідних вчених-юристів України, серед яких:

Підпригора О.А., Підпригора О.О., Святоцький О., Шишка Р., Андрощук Г., Денисюк В., Бедринець М., Цірат Г., Килимник І. та інші.

З метою виявлення особливостей договору комерційної концесії доцільним буде порівняти його з іншими видами договорів.

Договір комерційної концесії і ліцензійний договір.

За договором комерційної концесії користувачу передаються права на використання об'єктів інтелектуальної власності, так само, як і за ліцензійним договором. При значній зовнішній подібності договору комерційної концесії і ліцензійного договору, більш детальний аналіз їх змісту і юридичної сутності дозволяє виявити наступні принципові відмінності між ними.

Головна відмінність договору комерційної концесії від ліцензійного договору полягає в комплексності переданих прав. При цьому до комплексу таких прав обов'язково повинно бути включене право на використання фірмового найменування й охоронюваної комерційної інформації (тобто передається право на систему (схему, модель) здійснення підприємницької діяльності). За договором комерційної концесії, що опосередковує в Україні відносини франчайзингу, користувачу надається право щодо використання комерційної інформації, яка охоплює всі аспекти комерційної діяльності.

У літературі висловлюється думка, відповідно до якої відмінність договору комерційної концесії та ліцензійного договору полягає в тому, що за договором комерційної концесії виключні права використовуються в процесі здійснення підприємницької діяльності. Здається, що дану ознаку можна розглядати лише як факультативну, тому що особа, яка одержала за ліцензійним договором право на використання зареєстрованого товарного знаку, також має можливість використовувати його в підприємницькій діяльності. Спектр цілей, для досягнення яких укладається ліцензійний договір, може бути більш об'ємним, ніж за договором комерційної концесії.

Ліцензійний договір може мати як оплатний, так і безоплатний характер передачі прав, тоді як договір комерційної концесії завжди є оплатним.

Стороною в ліцензійному договорі може бути як юридична особа, так і фізична особа. Стороною в договорі комерційної концесії завжди виступає комерційна організація або фізична особа, що є підприємцем і правоволодільцем.

Подібність економічного змісту таких договорів не означає їхньої ідентичності з юридичної точки зору внаслідок особливих характеристик цих договорів.

Крім зазначених відмінностей договору комерційної концесії від ліцензійного, необхідно виділити ще одну, відповідно до якої договір комерційної концесії передбачає обов'язкову передачу користувачу комплексу виключних прав, без яких пільгове підприємництво здійснюватися не зможе. При цьому комплекс виключних прав – це сукупність прав на результати інтелектуальної діяльності, засоби індивідуалізації, на охоронювану комерційну інформацію.

Особливою відмінністю договору комерційної концесії від інших договірних конструкцій, у тому числі і від ліцензійного договору, є те, що користувач має можливість використовувати в повному обсязі імідж правоволодільця і його систему здійснення підприємницької діяльності. Це свідчить про те, що розкриття змісту юридичної природи комерційної концесії (франчайзингу) за допомогою ліцензійного договору характеризується неможливістю адекватного та повного висвітлення природи відносин, що виникають за договором франчайзингу.

Ще одною відмітною особливістю ліцензійних і франчайзингових договорів є умови про строк їх дії.

Ст.1110 ЦК України обмежує строк дії ліцензійного договору строком дії виключного права на визначений договором об'єкт інтелектуальної власності. У межах строку дії виключного права сторони можуть встановлювати строк дії договору за взаємною згодою. Якщо в ліцензійному договорі сторони не закріплюють умову про строк дії договору, він обмежується строком дії

виключного права, але не більше ніж на п'ять років. Ліцензійний договір обмежується строком дії виключного права і втрачає чинність, якщо його строк припиняється.

Договір комерційної концесії (франчайзингу) передбачає довгострокове співробітництво сторін у підприємницькій діяльності, тому в договорі такі обмеження щодо строку не встановлюються.

Що стосується строку дії виключних прав, то в ЦК України в п.3 статті 1126 вказується, що: "Договір комерційної концесії припиняється в разі: 1) припинення права праволодільця на торговельну марку або інше позначення, визначене в договорі, без його заміни аналогічним правом..."; 2) стосовно інших виключних прав стаття 1129 ЦК України передбачає продовження дії договору в разі припинення строку дії виключного права, можливість використання якого надане договором. Втрачають чинність тільки ті положення, що стосуються даного права.

Однак є неоднозначним положення статті 1126 ЦК України щодо торговельної марки. Справа в тому, що за договором комерційної концесії (франчайзингу) можуть бути надані права на використання декількох торговельних марок (визначається номенклатурою продукції), і припинення права на одну з них не повинно припинити дії договору в цілому.

На відміну від ліцензійної угоди, у договорі франчайзингу діють більш жорсткі додаткові обмеження прав сторін: 1) обов'язок праволодільця не надавати іншим особам аналогічні комплекси виключних прав для їхнього використання на закріпленій за користувачем території й утримуватися від власної аналогічної діяльності на цій території; 2) обов'язок користувача не конкурувати з праволодільцем на тій території, на яку поширюється дія договору франчайзингу щодо підприємницької діяльності, яка здійснюється з використанням належних праволодільцю виключних прав; 3) обов'язок користувача за договором франчайзингу, відповідно до якого він відмовляється від одержання аналогічних прав у конкурентів праволодільця; 4) обов'язок користувача погоджувати з праволодільцем місце розташування комерційних приміщень, що повинні використовуватися при здійсненні наданих, відповідно до договору, виключних прав, а також їхнє внутрішнє й зовнішнє оформлення.

Таким чином, спільною рисою ліцензійних і франчайзингових договорів є надання прав щодо використання об'єктів інтелектуальної власності. Однак істотні відмінності цих типів договорів знаходять прояв в особливості їх предметів та цілей, а також у специфіці взаємовідносин сторін у процесі реалізації договору, які, у свою чергу, і обумовлюються особливими предметами й цілями. Специфіка предмета й мети досліджуваних договірних конструкцій визначає ще й особливі сфери застосування цих договорів. Договір франчайзингу застосовується тільки в підприємницькій діяльності, у той час як ліцензійний договір використовується в різних сферах діяльності суб'єктів цивільного права. У зв'язку з цим, сторонами договору франчайзингу можуть бути тільки суб'єкти підприємницької діяльності, зареєстровані у встановленому законом порядку. Відносно сторін ліцензійної угоди таке обмеження не діє.

Необхідно також розглянути відмінності договору комерційної концесії від суміжних інститутів.

Від *відступлення права вимоги* комерційна концесія відрізняється за такими ознаками:

- 1) закон регламентує відступлення лише вимог у зобов'язаннях;
- 2) вимоги не повинні бути пов'язані з особистістю кредитора. За договором комерційної концесії (франчайзингу) передаються виключні (абсолютні) права на результати інтелектуальної діяльності, що часом нерозривно пов'язані з особою праволодільця, при цьому права передаються для використання їх винятково в підприємницькій діяльності, передбаченій договором і зазначеним у договорі способом;
- 3) відступлення означає передачу (відчуження) прав, як правило, у тому самому обсязі, у якому вони існували в кредитора. Отже, воно безповоротне. За договором комерційної концесії права на об'єкти інтелектуальної власності передаються користувачу (франчайзі) на певний строк і з певною метою, при цьому праволодільць (франчайзер) не втрачає своїх прав на ці об'єкти. Зменшується (на час дії договору комерційної концесії), певним чином, лише обсяг прав, що належать праволодільцю (франчайзеру). Це знаходить

прояв у певних обмеженнях щодо використання прав і розпорядження ними. Наприклад, договір комерційної концесії забороняє франчайзеру конкурувати із франчайзі на визначеній договором території, а також надавати аналогічні права іншим користувачам на цій же території. Права, передані користувачу, належать йому протягом всієї дії договору комерційної концесії. Тому правильніше було б говорити не про передачу (перехід) прав за договором комерційної концесії (франчайзингу), а про надання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності.

М.І. Брагинський справедливо відзначає, що “основна відмінність комерційної концесії від відступлення права вимоги, яку навряд чи можна визнати суміжним інститутом відносно договору комерційної концесії, полягає в тому, що при комерційній концесії не відбувається передача прав (ні обов’язкових, ні тим більше виключних), користувачу надається правоволодільцем лише право використання комплексу виключних прав, при цьому, самі виключні права на результати інтелектуальної діяльності залишаються у правоволодільця” [1, 964].

Таким чином, договір комерційної концесії (франчайзингу) не тільки принципово відрізняється від договору відступлення права вимоги, але в його змісті відсутні навіть елементи відступлення.

Деякі автори ототожнюють договір франчайзингу з *ваучингом* або з *агентськими* угодами. На думку О. Воронкова: “Специфічним видом ваучингу є франчайзинг, або форма поруки за допомогою надання власного товарного знаку іншій фірмі” [2, 89]. В українському законодавстві такий вид угод відомий під назвою договору поруки. У ЦК України йому присвячений параграф 3 глави 49.

Договір франчайзингу настільки багатогранний, що в ньому присутні елементи, характерні різним за своєю природою договорам, у тому числі і договору поруки. Однак подібність цих договорів має лише зовнішній, поверховий характер.

Правовідносини поруки виникають із договору між поручителем і кредитором боржника, укладеним у письмовій формі. Ініціатором такого договору є поручитель, що на власний розсуд бере на себе такі зобов’язання. Франчайзер, у свою чергу, не укладає договору поруки з кредиторами франчайзі.

Надання права на використання засобів індивідуалізації та інших об'єктів інтелектуальної власності провадиться за допомогою франчайзингового договору на оплатній основі. Законом не передбачена відповідальність правоволодільця по боргах користувача, що виникають у процесі використання останнім його виключних прав.

Таким чином, немає підстав розглядати франчайзера як поручителя франчайзі. Франчайзі – незалежний самостійний підприємець, що діє на свій власний ризик.

Однак відповідальність франчайзера перед споживачем у деяких випадках все ж таки виникає, але має іншу, відмінну від поручительства, природу. Вона виникає не внаслідок факту поручительства, а у зв’язку з тим, що франчайзі або реалізує товари, виготовлені франчайзером або виготовляє продукцію за технологією, визначеною франчайзером. Водночас, франчайзер має право контролювати як якість товарів (послуг), так і дотримання відповідної технології. Наприклад, при товарному франчайзингу така відповідальність настає відповідно до Закону України “Про захист прав споживачів”. У цьому випадку до франчайзера можуть пред’являтися претензії як до виготовлювача або постачальника продукції.

У законодавствах деяких країн, зокрема, США, а також у сформованій міжнародній практиці, у франчайзингових відносинах передбачено субсидіарну відповідальність франчайзера перед споживачами за неналежну якість товарів і послуг. У ЦК України також передбачені умови виникнення відповідальності франчайзера перед споживачем.

Таким чином, договір комерційної концесії (франчайзингу) не можна розглядати в контексті поручительства або агентської угоди і застосовувати до нього норми закону, характерні для цих видів договорів.

Договір франчайзингу іноді порівнюють з *договором доручення*. Так, О.А. Городов вважає, що ці договори “...зближає можливість опосередкування подібних суспільних відносин з обслуговування, збуту товарів, виконання послуг, що ґрунтується на принципах

співробітництва сторін та їхньої рівності. Однак юридичний зміст договірних відносин у зазначених видах угод різний...” [3, 184].

Відмінні риси цих договорів можна виявити вже з самого визначення договору доручення. Відповідно до глави 68 ЦК України, за договором доручення одна сторона (повірений) зобов’язується вчинити від імені і за рахунок іншої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Необхідно також виділити наступні відмінності, які полягають у тому, що: *по – перше*, предметом договору франчайзингу в першу чергу є надання виключних прав, у той час як предметом договору доручення є юридичні дії; *по – друге*, франчайзі діє не від імені франчайзера, а самостійно, використовуючи його фірмове найменування та/або торговельну марку, права на які, у певному обсязі, франчайзі одержав за винагороду від франчайзера; *по – третє*, франчайзі діє не за рахунок франчайзера, а навпаки, він виплачує останньому визначену договором винагороду (роялті) за використання виключних прав франчайзера.

Таким чином, договір комерційної концесії (франчайзингу) відрізняється від договору доручення не тільки предметом і цілями, але й іншими істотними для цих договорів ознаками.

Договір франчайзингу передбачає довгострокове співробітництво між франчайзером і франчайзі. Це дає підставу провести порівняльну характеристику договору франчайзингу і *договору про спільну діяльність*, передбаченого чинним цивільним законодавством України.

У літературі зустрічається концепція кваліфікації договору комерційної концесії як договору простого товариства (спільної діяльності). Положення цієї позиції ґрунтуються, як представляється, на тому, що за договором комерційної концесії виникають певні відносини сторін щодо використання отриманих прав (право на використання системи ведення підприємницької діяльності, право на використання іміджу).

На думку В. Рудашевського та ін. [4, 41], взаємовідносини між франчайзером і франчайзі ґрунтуються на основі договорів про спільну діяльність, що означає встановлення партнерських відносин з усіма наслідками, що випливають з цього, передбачається особливий режим сприяння, рівень довіри, погоджене управління, особливий порядок розрахунків і розподілу результатів спільної діяльності. На нашу думку, дана позиція є спірною, тому що характер співробітництва сторін та їхній статус у цих договорах не збігаються. Учасники договору простого товариства переслідують спільні цілі і не виступають у ролі боржників і кредиторів, незважаючи на те, що внеском за таким договором може бути право використання результатів інтелектуальної діяльності. Учасники ж договору комерційної концесії переслідують різні цілі, при цьому ніякого загального майна суб’єкти не створюють. За договором простого товариства можливе відокремлення майна, необхідного для використання в спільній діяльності. Учасниками комерційного простого товариства можуть бути підприємці – індивідуальні або колективні (комерційні організації). Також учасниками простого товариства можуть бути і некомерційні організації, що поєднують майнові внески, але не створюють для здійснення спільної діяльності юридичної особи (асоціації, спілки), при цьому не виключена й одночасна участь в такому договорі комерційних і некомерційних організацій. Відносини, що складаються, за договором комерційної концесії мають скоріше характер залежності, ніж партнерства.

Співробітництво між франчайзером і франчайзі полягає, *по – перше*, в обов’язку франчайзера надавати допомогу франчайзі у використанні системи франшизи, у вирішенні рекламних проблем і т.п., *по – друге*, у постійному контролі з боку франчайзера за дотриманням стандартів якості франчайзі. Іншими словами франчайзі, незважаючи на юридичну самостійність і незалежність від франчайзера, фактично обмежений у своїх діях і, деякою мірою, залежить від франчайзера.

За договором про спільну діяльність сторони також діють для досягнення спільної мети. Однак, як влучно відзначає Г.Е. Авілов, “...характер співробітництва сторін і його значення в цих договорах далеко не збігаються. Якщо в договорі про спільну діяльність таке співробітництво має визначальне значення, то в комерційній концесії воно є лише одним з елементів і, крім того, носить нерівноправний характер...” [5, 554].

Крім цього, відповідно до статті 1134 ЦК України грошові або інші майнові внески учасників договору про спільну діяльність, а також майно, створене або придбане в результаті їхньої

спільної діяльності, є їх загальною власністю.

У договорі франчайзингу, навпаки, сторони договору економічно незалежні і розпоряджаються своїм майном на власний розсуд.

Таким чином, договір про спільну діяльність не слід ототожнювати з договором франчайзингу. Більш того, не можна говорити і про те, що договір франчайзингу включає елементи договору про спільну діяльність. Має місце лише подібність цих самостійних і різних за правовою природою договорів.

Передача права користування характерна і для договорів оренди. У зв'язку з цим, необхідно відмежовувати договір комерційної концесії (франчайзингу) від договору оренди.

За договором оренди, так само як і за договором франчайзингу, надається право використовувати певне майно, але договір франчайзингу передбачає надання права користування виключними правами на результати інтелектуальної діяльності, що, як правило, не мають майнового характеру.

Однак, залежно від виду франчайзингу, у договорі комерційної концесії (франчайзингу) можуть бути присутні елементи договорів купівлі – продажу, постачання, оренди (лізингу).

При товарному франчайзингу користувач (франчайзі) закуповує у франчайзера відповідні товари з метою їхнього продажу безпосередньо споживачам. У цій частині, до договору франчайзингу, в повному обсязі, можна застосовувати норми договору купівлі – продажу.

Договір постачання є складовою частиною договору франчайзингу, наприклад, у виробничому франчайзингу. У цьому випадку, франчайзі виробляє продукцію за технологією, переданою франчайзером, з використанням матеріалів і комплектуючих, що поставляються франчайзером або іншим постачальником (за узгодженням із франчайзером).

Договір постачання може бути складовою частиною франшизи (франчайзи) на надання послуг (наприклад, обслуговування й ремонт побутової техніки, автомобілів і т.п.), тому що в даному випадку також виникає необхідність у постачанні матеріалів і комплектуючих виробів.

Останнім часом стали з'являтися договори франчайзингу, що мають у своєму складі елементи лізингу. Прикладом може служити франчайзингова мережа невеликих магазинів "7 – Eleven". "Франчайзі магазинів „7 – Eleven” не є власниками ні магазинів, ні устаткування, однак вони можуть одержати їх у лізинг або сублізинг. Така можливість розглядається як частина франчайзингового договору" [6, 40].

Таким чином, договір комерційної концесії (франчайзингу), хоча і є самостійним видом договорів, може, залежно від типу й цілей конкретного договору, містити в собі елементи договорів оренди, лізингу, купівлі – продажу. При вирішенні суперечок до цієї частини договору франчайзингу повинні застосовуватися і відповідні норми цивільного права.

Г.В. Цірат звертає увагу на подібність договору комісії з такими видами "...франчайзингових договорів, як договір розвитку території, генеральний франчайзинговий договір і генеральний договір розвитку, згідно з якими франчайзі, діючи від свого імені, але в інтересах франчайзі, продає франшизи третім особам. Норми ЦК України щодо регулювання договорів комісії, за винятком норм щодо виплати комісійної винагороди, можуть цілком застосовуватися до договорів розвитку, генеральних франчайзингових договорів та до генерального договору розвитку" [7, 105].

Такі договори не є комісією і, тим більше, не є договорами франчайзингу, а скоріше договорами доручення, у яких правоволодільець виступає в ролі довірителя, а так званий "генеральний франчайзі" – у ролі повіреного. При цьому генеральний франчайзі (у даному випадку повірений) діє від імені і за рахунок правоволодільця, який доручає першому укладання договорів франчайзингу з третіми особами – майбутніми франчайзі на користь правоволодільця. Права й обов'язки, характерні для договорів франчайзингу, виникають, при цьому, у правоволодільця (довірителя) і франчайзі. Генеральний франчайзі (повірений) правами та обов'язками по укладених договорах не зв'язаний.

Таким чином, договір комерційної концесії (франчайзингу) не є подібним договору комісії, а так званий генеральний договір має природу договору доручення.

У зв'язку з тим, що в офіційній назві договору комерційної концесії використовується термін „концесія”, необхідно відокремити його також і від договору концесії.

Відносини договору концесії регулюються в Україні Господарським кодексом України (глава 40) і Законом України “Про концесії”.

Відповідно до статті 406 Господарського кодексу України, концесія – це надання з метою задоволення суспільних потреб уповноваженим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній і терміновій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) керування (експлуатацію) об'єкта концесії (термінове платне володіння) за умови прийняття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань зі створення (будівництва) та (або) керування (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності і можливого підприємницького ризику.

Об'єктами концесії є об'єкти державної або комунальної власності в Україні.

Концесійна діяльність здійснюється на основі концесійних договорів, що укладаються відповідно до законодавства України з концесіонерами, у тому числі з іноземними інвесторами, Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом державної влади, або визначеними законом органами місцевого самоврядування (стаття 408 ГК України).

Таким чином, вже з цих наведених понять можна зробити висновки про те, що концесійний договір нічого спільного, крім подібності в назві, з договором комерційної концесії (франчайзингу) не має, ні за предметом регулювання, ні за суб'єктами договору, ні за метою.

Головною метою договорів комерційної концесії (франчайзингу), будь – якого виду, є розширення сфери підприємницької діяльності й просування продукції франчайзера за рахунок коштів, вкладених франчайзі.

Для франчайзі метою укладеної угоди є організація власної підприємницької діяльності з мінімальним ризиком за налагодженою франчайзером схемою з використанням засобів індивідуалізації франчайзера, що позитивно зарекомендували себе.

Метою концесійного договору є залучення коштів суб'єктів підприємницької діяльності (головним чином, іноземних інвесторів) для задоволення суспільних потреб, шляхом розробки й експлуатації об'єктів державної або комунальної власності.

Предметом договору комерційної концесії (франчайзингу) є передача виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності франчайзера (головним чином, на засоби індивідуалізації підприємця і комерційну таємницю), а також надання франчайзером послуг з упровадження й експлуатації системи, та контроль за додержанням франчайзі стандартів якості продукції.

Предметом концесійного договору є права на використання об'єктів державної або комунальної власності.

На нашу думку, формальна подібність у назві цих зовсім різних за природою й змістом договорів буде викликати певні труднощі особливо в іноземних франчайзерів.

Більш зручно та вірно було б використовувати усталену в підприємницькій практиці й в економічній та юридичній літературі термінологію.

Наведений перелік усіх видів договорів, з якими договір франчайзингу або його частини можуть мати певну подібність, безперечно, не є вичерпним, проте перелічені види є найпоширенішими в практичній діяльності.

Таким чином, у процесі порівняльно – правового аналізу договору комерційної концесії (франчайзингу) і суміжних з ним інститутів зобов'язального права, що мають зовнішню подібність за предметом і окремими елементами, можна зробити наступні *висновки*:

по – перше, договір комерційної концесії (франчайзингу) є самостійним видом договорів, що має тільки йому властиві відмітні ознаки;

по – друге, договір комерційної концесії (франчайзингу) сам по собі є комплексним договором і може містити в собі залежно від виду франчайзингу, крім ознак, характерних тільки франчайзингу, елементи договору купівлі – продажу, постачання, оренди (лізингу) і ін., що не

змінюють правового змісту франчайзингових відносин, не є кваліфікуючими і не грають визначальної ролі;

по – третє, виділення договору комерційної концесії (франчайзингу) в окремий вид договорів у Цивільному кодексі України цілком виправдане. Це буде сприяти більш ефективному запровадженню такого перспективного способу здійснення бізнесової діяльності в нашій країні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брагинский М.И. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М.И. Брагинский, В.В. Витрянский. – М. : Статут”, 2002. – 1038 с.
2. Воронков О.Г. Экономические отношения в практике хозяйствования. Уч.-методич. пособие / Воронков О.Г. – К.: Межрегиональная академия управления персоналом. – 1996. – 111 с.
3. Городов О.А. Интеллектуальная собственность: правовые аспекты коммерческого использования: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.04 / Городов Олег Александрович. – СПб., 1999. – 364 с.
4. Рудашевский В.Д. Инвестиции и франчайзинг / В.Д. Рудашевский, М.А. Фурщик // Инвестиции в России. – 1997. – № 9/10. – С. 39–43.
5. Авилов Г.Е. Коммерческая концессия (глава 54) / Гражданский кодекс РФ. Часть 2. Текст, комментарии, алф. – предметн. указатель / Г.Е. Авилов [под ред. О.М. Козырь]. – М, 1996. – 597 с.
6. Деев А. Обыкновенное чудо – франчайзинг / А. Деев // Комп&ньон, 5 – 11 июля 2002, № 26. – С. 32–49.
7. Цират Г. Франчайзинг и франчайзинговый договор: учеб.-практ. пос. / Г. Цират. – К. : «ИСТИНА», 2002. – 240 с.

УДК 342.924 (354)

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ КОНТРОЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Стародубова О.А., в.о. доцента

*Азовський регіональний інститут управління
Запорізького національного технічного університету*

У статті проводиться дослідження питання про сутність правовідносин у сфері безпосереднього парламентського контролю за державним бюджетом.

Ключові слова: бюджетний контроль, парламент, функції парламентського контролю, бюджетний процес, парламентський контроль.

Стародубова О.А. ВЕРХОВНАЯ РАДА УКРАИНЫ КАК СУБЪЕКТ КОНТРОЛЬНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ В ФИНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЙ СФЕРЕ / Азовский региональный институт управления Запорожского национального технического университета, Украина

В статье проводится исследование вопроса о сущности правоотношений в сфере непосредственного парламентского контроля над государственным бюджетом.

Ключевые слова: бюджетный контроль, парламент, функции парламентского контроля, бюджетный процесс, парламентский контроль.

Starodubova O.A. VERKHOVNA RADA OF UKRAINE AS SUBJECT OF CONTROL LEGAL RELATIONSHIPS IS IN FINANCIALLY-BUDGETARY SPHERE / Azov regional management institute of Zaporizhzhia national technical university, Ukraine

In the article research of question is conducted about essence of legal relationships in the field of direct parliamentary control above the state budget.

Key words: budgetary control, parliament, functions of parliamentary control, budgetary process, parliamentary control.